

פורים השגחה פרטית

פתח דבר:

ראש ישיבת מנצ'סטר הגאון רבי יהודה זאב סגל זצ"ל היה אומר: מהשתלשלות העניינים במגילת אסתר, ניתן ללמוד יסודות נפלאים בדרכי העבודה ובנתיבות האמונה בבחינת "כי ממנו נקח לעבד את ה' אלוקינו".

במאמר הבא נתמקד באחד מהיסודות הנלמדים ממגילת אסתר, והוא עיקר חשוב בהנהגת חיו של אדם, ואשרי מי שמשתיית את דרכיו לאורו.

החשיבות הגדולה של מצות "מקרא מגילה"

איתא בגמרא במסכת מגילה (דף ג.): "אמר רב יהודה אמר רב: כהנים בעבודתן, ולוים בדוכנן, וישראל במעמדן - כולן מבטלין עבודתן ובאין לשמוע מקרא מגילה. מכאן סמכו של בית רבי שמבטלים תלמוד תורה ובאים לשמוע מקרא מגילה".

מאמר חז"ל זה מלמדנו את חשיבותה העצומה של מצות קריאת המגילה, אשר למען קיומה ראוי להתבטל אפילו מתלמוד תורה שהיא "כנגד כולם" (פאה א, א).

עוד מסתפקת הגמרא שם: "בעי רבא, מקרא מגילה ומת מצוה הי מינייהו עדיף?" כלומר - הגמרא העלתה צד שמקרא מגילה עדיף יותר מהטיפול במת מצוה, למדנו אפוא שבמצוה זו אף שהיא מדברי סופרים ערכה גדול

פורים דיליה

מאוד, שהרי קיי"ל שכבוד הבריות דוחה את כל האיסורים שהם ב"שב ואל תעשה". הגם שלמסקנת הגמרא מת מצוה אכן דוחה את קריאת המגילה מהטעם הנזכר.

בקריאת המגילה - שמיעת כל אות מעכבת

דבר נוסף אשר ראוי להתבוננות: מנהג העולם לדקדק בעת שמיעת המגילה להטות אוזן לכל תיבה וכל אות, יותר מהקריאות השונות במשך השנה. ויש לזה מקור מדברי הפוסקים כידוע (עיין שו"ע או"ח סימן תר"צ ובמשנ"ב סק"ט בשם הפמ"ג).

וצריך ביאור מדוע שונה מצות קריאת המגילה מכל המצוות, ומהו הטעם לכך שקריאה זו אינה דומה לשאר הקריאות.

כל המועדים יהיו בטלים מלבד ימי הפורים

נפתח בשאלה: איתא בירושלמי (מגילה פ"א ה"ה): "רבי יוחנן אמר: הנביאים והכתובים עתידים ליבטל, וחמשת ספרי תורה אינן עתידין ליבטל, מאי טעמא? שנאמר (דברים ה, ט): "קול גדול ולא יסף". רבי שמעון בן לקיש אומר: אף מגילת אסתר אינה עתידה ליבטל, שנאמר (אסתר ט, כח): "וזכרם לא יסוף מזרעם".

ובמדרש משלי (שחר טוב ט, ב) מובא כלשון הזה: "כל המועדים יהיו בטלים, וימי הפורים לא יהיו בטלים לעולם, שנאמר (אסתר ט, כח): "וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים, וזכרם לא יסוף מזרעם".

ולכאורה הדבר טעון ביאור רב, וכבר תמה הרשב"א זצ"ל בתשובותיו (ח"א סי' צ"ג) כיצד ניתן להעלות על הדעת שכל המועדות שהם מן התורה או מיסודם של נביאים וכתובים יתבטלו, ורק ימי הפורים לא יבטלו? וכי קדושת יום הפורים גדולה מכל המועדים כולם?!

אמנם אם נעמוד על מהותה הייחודית של מצות קריאת המגילה ייפתח

לנו צוהר להבין דבר זה, וכן יתבארו בידינו הערות נוספות ביסוד עיצומו של יום הפורים, וכמו שנבאר בעזה"ת:

תמיהות רבות בפרטי מצות "קריאת המגילה"

נעמיד כמה תמיהות נוספות בענין מצות "קריאת המגילה":

(א) הגמרא במסכת מגילה (דף יז.) קובעת: "הקורא את המגילה למפרע לא יצא", וכן נפסק להלכה בשו"ע (סי' תרצ"ו). ויש להבין, מדוע חז"ל הוצרכו לחדש זאת ומאי רבותא קמ"ל, ולכאורה דברים פשוטים המה - שהרי איזו משמעות ישנה בקריאת המגילה מסופה לראשיתה?

(ב) הגמרא שם (דף ז.) מביאה: "שלחה להם אסתר לחכמים: קבעוני לדורות". ופירש"י זצ"ל: "קבעוני - ליום טוב, ולקרייה, להיות לי לשם". ויש לעמוד על כך, מדוע הוזקקה אסתר המלכה לבקש דבר כזה שהמגילה תיקרא בכל שנה ושנה, ושיום זה יהפוך ליום טוב.

(ג) עוד יש להעיר על מנהג העולם המובא להלכה בשו"ע (סי' תרצ"ז): "מנהג כל ישראל שהקורא קורא ופושט כאיגרת להראות הנס, וכשיגמור, חוזר וכורכה כולה". וצריך ביאור כיצד נראה הנס בזה, ומדוע שבכל קריאה בתורה או במגילה לא נפשוט את כל אותה הפרשה, בכדי להראות לנוכחים את תוכן הקריאה?

(ד) הגמרא שם (דף יד.) דנה מהו הטעם שאין אומרים הלל ביום הפורים - אם כשניצלו מעבדות לחירות בחג המצות אומרים הלל - ממיתה לחיים לא כל שכן? הגמרא מביאה על כך את דברי רב נחמן הסובר: "קרייתא זו הלילא".

ובספר יפה עינים למוהר"ש יפה אשכנזי זצ"ל הקשה: מאי שנא בימי הפורים ד"קרייתא זו הלילא", ולא מצינו כוותיה בשאר ניסים שנתקנו עליהם מועדים, כגון פסח או סוכות - בהם אנו גומרים את ההלל, מדוע לא נאמר שמספיקה קריאת הפרשה בתורה בה מוזכר הנס הנעשה - במקום

פורים דיליה

קריאת ההלל. וכן בימי החנוכה, מדוע נתקנה בהם אמירת הלל ולא די בהזכרת הנס בלבד?

ה) עוד חלוקה הזכרת הנס של פורים מבשאר מועדים, וכבר העיר בזה הגאון מוילנא זצ"ל: במצות סיפור יציאת מצרים אין צורך להשתמש במטבע לשון קבועה מראש, אלא כל אחד מספר כפי צחות לשונו, ומן התורה יצא ידי חובתו בסיפור כל שהוא, הגם ש"כל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח". מה שאין כן בפורים - על הנס להיות מוזכר בקריאת המגילה גרידא, ואם דילג ממנה אפילו תיבה אחת שלא קראה ולא שמעה - לא יצא ידי חובתו.

ו) הערה נוספת: תוכן השם "פורים" נקבע על שם הפור - הוא הגורל, שהפיל המן, וכדכתיב (אסתר פרק ט, כו): "על כן קראו לימים האלה פורים על שם הפור". והנה הטלת הגורל של המן נעשתה בשיאה של הגזירה שניחתה על כלל ישראל, וצריך ביאור מדוע לא נקבע שמו של החג על שם נס ההצלה והישועה, וכמו בשאר המועדים:

פסח - על שם שפסח הקב"ה על בתי אבותינו במצרים (פסחים קטז:).

סוכות - לזכור שהקב"ה סיכך על בני ישראל בענני הכבוד, וכלשון הרמב"ן זצ"ל (ויקרא כג, מג): "שידעו הדורות את כל מעשי ה' הגדול אשר עשה עמהם להפליא ששכן אותם בענני כבודו". וכן למ"ד בסוכות ממש - כתב הרמב"ן זצ"ל: "שידעו ויזכרו שהיו במדבר לא באו בבית ועיר מושב לא מצאו ארבעים שנה, והשם היה עמהם לא חסרו דבר".

חנוכה - על שחנו בכ"ה בכסליו מן המלחמה.

ואם כן מדוע דוקא השם "פורים" נקבע לזכר הצרה ולא על שם ההצלה?...

"מגילת אסתר" - לגלות את ההסתר!

על מנת לעמוד על הדברים יש לירד לשורש הענין:

חילוק מהותי יש בין הנס שהתרחש בפורים לשאר הניסים שהיו לכלל ישראל כמו יציאת מצרים, ענני כבוד, ונס חנוכה.

בכל שאר המועדים - הניסים שאירעו בהם היו גלויים לעין כל, והראו בעליל את יד ה' המשדדת את מערכות הטבע למען ההשגחה על כלל ישראל. מה שאין כן בפורים כל האירועים התמזגו והשתלבו בדרך הטבע, ורק המתבונן בכל השתלשלות הדברים מתחילתן ועד סופן יוכל לתפוס את הקשר ביניהם - וכך יבין כי ההשגחה הפרטית בהם היא בדיוק נפלא.

וזהו מה שכתב הגר"א זצ"ל שהשם "מגילת אסתר" רומז על עיקר מהותה של המגילה - "לגלות את ההסתר".

כך דייק גם בספר שפתי חיים (ה"ב עמ' רכא): השם "מגילת אסתר" כולל בתוכו דבר והיפוכו - מחד גיסא, "אסתר" הוא מלשון הסתר פנים. אבל מאידך "מגילה" תוכנה הגילוי המוחלט של ישועת השי"ת, והביאור בזה כי במגילה יש גילוי לחסדיו יתברך שמתוך ההסתר הגדול של הגלות והגזירה - באה הישועה לכלל ישראל, והכל בדרך הטבע!

הקב"ה משגיח בפרטיות גם במקרי הטבע

וכבר האריכו רבותינו גדולי המוסר והחסידות זצ"ל לבאר יסוד זה של השגחה פרטית מתוך דרך הטבע - הייחודי ל"מגילת אסתר" (עיין בקונטרס בעניני פורים להגאון רבי חנוך העניך קרלנשטיין זצ"ל מאמר נפלא על כל זה), ונכתוב את תמצית הדברים:

העובדות ההיסטוריות מלמדות כי העלילה שהתרחשה במגילת אסתר לא נמשכה תקופה קצרה כפי שנראה לקורא במרוצת קריאתו, אלא התפרסה לאורך תשע שנים מלאות - משנת שלוש למלכות אחשורוש ועד שנת י"ב למלכותו.

מה שמדהים באירועי המגילה הוא - כאשר מנתחים כל מאורע ומאורע בפני עצמו לא עולה בעיני רוחנו נס כל שהוא או השגחה מיוחדת, רק

פורים דיליה

בהגיענו לסופה של המגילה רואים אנו בעליל את כל חלקי ה"פאזל" שחובר בידי הבורא כמלאכת מחשבת בצירוף כל המאורעות יחדיו, כיצד סיבב הוא באופן מדויק להפליא, על מנת להוביל לתוצאה של תשועה גדולה לעמו ישראל.

ואז - אנו מבינים למפרע כיצד כל מקרה ומקרה מתקשר ומצטרף לשרשרת ארוכה של מהלך גדול - הצלת כלל ישראל!

זהו עיקר ענין המגילה - לידע להכיר ולגלות שאף בתוך ההסתר - במצבים שלפעמים נראה לנו שהכל אבוד ולא ניתן עוד לעשות מאומה, עם כל זאת עלינו להאמין שהקב"ה משגיח עלינו בהשגחה פרטית והכל מסודר ומתוכנן כדי שבסוף תצמח מהצרה עצמה ישועה, כי הבורא יתברך מהמכה מכין רטייה!

ולכן מצות קריאת המגילה נשגבה היא, ומבטלין עבודה כהנים מעבודתם, ולומדים מלימודם, ואף הגמרא צידדה לומר שדוחה היא את כבודו של "מת מצוה" - כי מדובר ביסוד מיסודי היהדות!

סיפור נורא הממחיש "השגחה פרטית"

נביא בזה מעשה שאירע - דוגמא אחת מיני אלף, מעשה הממחיש שהשגחה עליונה מגוננת עלינו בכל זמן, וכל מה שעובר ומתרחש מסביבנו הוא רק על מנת להכין לנו טובות וישועות.

המספר - יהודי שלאחר מלחמת העולם השנייה ניהל מאפיה בניו יורק:

היו אלו ימי השואה הנוראה, מכל משפחתי נותרנו לפליטה בין חומות הגטו הגבוהות - רק אני ואחותי הקטנה. כל שאר בני המשפחה, כבר נלקחו למחנות ההשמדה...

מטבע הדברים, חשתי אחריות כבדה כלפי אחותי הקטנה, הגם שבעצמי הייתי נער - ההרגשה שלי היתה כמו מחוייבות של אב. בכל יום, לפני יציאתי לעבודה, הייתי מזהיר אותה, לשמור על עצמה ועל חייה.

באחד הימים, לא הועילו אזהרותי, כאשר חזרתי אל הבית, לא מצאתי את אחותי... לבי פעם במהירות, והשכנים בישרו לי בשפל קול: לפני זמן קצר ביקרו כאן קציני הגסטאפו הארורים, ולקחו עמם את אחותך אל המפקדה.

באותו רגע חשתי שעולמי חרב עלי, האם גם את אחותי הקטנה והיחידה תבקשו ליטול, זדים ארורים שכמוכם?!... זעקתי בליבי. ואז התחלתי ללכת לכיוון בנין מפקדת האס. אס. תחזירו לי את אחותי! תחזירו לי את אחותי! צעקתי בחזקה ונכנסתי למפקדה - אל גוב האריות, תוך כדי שזעקותיי הרעידו את כל הסביבה.

הסתכנתי בסכנת נפשות ודאית, הרי בכל רגע עלול היה אחד הנאצים ימ"ש לירות בראשי, ולשלחני מן העולם. אך באותה שעה לא חשבתי על שום דבר, משאלה אחת מילאה את ליבי: אני רוצה לראות את אחותי בחיים!

למרבה הפלא, הנאצים הארורים במפקדה השתעשעו מן העובדה שילד יהודי צועק ומתחנן, והם עמדו מן הצד תוך שהם צוחקים במלוא פיהם צחוק לעגני.

לפתע השתרר שקט מוחלט - מן המדרגות ירד קצין נאצי בכיר, עטור דרגות ומדליות, ומגפיו נקשו בחוזקה על לוחות העץ. מי הוא זה שצועק כך?... זעם. החיילים הסבירו לו: יש כאן איזה ילד יהודי שמחפש את אחותו הקטנה...

עיניו של הקצין נצצו ברשעות, וחיוך שטני עלה על פניו. הוא התקרב אלי, הצמיד פניו לפני, צעק בקול אכזר: "את אחותך תראה בחיים, כשיצמחו לך שערות על כף ירך"..." לבי דפק בחזקה, אך באומץ רב פתחתי את ידי לרווחה - והצגתי אותה מול פניו של הנאצי. כף ידי היתה מכוסה שערות...

זעקה נוראה נפלטה מפי הקצין, צווחה נוראה ממש: הוי בן השטן, בן בריתו של השטן, קח את אחותך והסתלק מכאן מיד! מיד! החיילים הנאצים

פורים דיליה

מיהרו לפתוח דלת צדדית, והוציאו משם את אחותי המבוהלת שנפלה היישר אל תוך זרועותיי.

כמובן, נמלטנו משם כל עוד נפשנו בנו, ותוך רגעים ספורים כבר מצאנו את עצמנו בין בתי הגטו. בחסדי שמים שרדנו את המלחמה, ולאחריה הגענו אל ארצות הברית.

ושמא תשאלו, היה אותו יהודי משלים את סיפורו, הכיצד צמחו לי שערות על כף היד?

ובכן זהו סיפור השגחה מופלא ביותר.

שנים קודם המלחמה, בהיותי ילד קטן ממש, נכוויתי בכף ידי כווייה חמורה. הורי לקחוני אל הרופא, ונאלצתי לעבור ניתוח השתלת עור, אלא שהעור שהושתל בכף ידי, נלקח ממקום שצומחות בו שערות בגופי, וכאשר התאחה העור במקומו החדש המשיכו לצמוח בו שערות...

במשך שנים הציק לי הדבר, לא חשתי בנוח עם העובדה שאני היחיד בעולם, שגדלות לו שערות בכף ידו...

אך, באותם רגעים, כאשר עמדתי לבדי מול פני החיה הנאצית, הבנתי הכל! הבנתי שרבונו של עולם הקדים לי רפואה למכה, והכין את הצלת חייה של אחותי הקטנה, באמצעות כף ידי השעירה.

זוהי דוגמה מובהקת למושג שנקרא "השגחה פרטית" - כיצד אירוע אשר בזמנו נראה ללא משמעות, רק בפרספקטיבה של הזמן הוא קיבל משמעות עצומה.

ובאמת כל המקרים שקורים עמנו מתחילתם ועד סופם הינם טובות וחסדים שהבורא יתברך גומל עמנו, אמנם - לא תמיד רואים זאת בעיני בשר - לעתים הם מובנים לאחר זמן, וכמו הסיפור הנ"ל, ולעתים הם יובנו רק לאחר מספר דורות.

זהו הלימוד העיקרי שעל האדם ללמוד ולהפנים בתוכו מקריאת המגילה: כל מעשה ומאורע - הכל בהשגחה פרטית, ובתוך הטבע מוסתר הנס. ועבודת האדם היא להכיר על כל צעד ושעל את השגחת הבורא יתברך, ולדעת שהכל, הכל - הוא בגזרת עליון.

יישוב התמיהות בענין "קריאת המגילה"

על פי הצוהר שפתחנו נוכל לבוא לתרץ את כל מה שהקשינו עד כה:

(א) שנינו "הקורא את המגילה למפרע לא יצא", ורבותא קמ"ל - למרות שהלומד את המגילה מסופה לתחילתה, ולאחר שראה את גודל נס ההצלה והישועה הרי הוא מתפעל יותר בנפשו מהמאורעות שהיו בהתחלה, והלוא זוהי כל מטרת קריאת המגילה. אמנם: "לא יצא" - מפני שתכלית האמונה היא שגם בזמן התרחשותם של המאורעות כאשר לפי שעה אין אנו מבינים בשכלנו את מהלכיו של השי"ת, והכל עדיין בגדר "נסתר" גם אז צריכים להרגיש בחוש שהכל מתנהג על פיו יתברך, וכל מה דעביד רחמנא - לטב עביד.

(ב) הוא מה שאסתר המלכה ביקשה מחכמים - "קבעוני לדורות" - למרות שלא אירע כאן נס מיוחד שלא כדרך הטבע הראוי לציון, אסתר ביקשה שיתווסף היום לכל שאר חגי ומועדי ישראל בכדי להודיע ולגלות לנו ולבנינו עד סוף כל הדורות, שהשגחת השי"ת ברחמיו וחסדיו על עמו ישראל בכל עת ובכל זמן - היא תמידית. ובפרט בדורות האחרונים שכבר אינם מתרחשים ניסים גלויים כמו בזמן יציאת מצרים וכדומה, מכל מקום יום הפורים מסמל את ההכרה והידיעה, בהנהגת השם עם ברואיו מתוך השגחה פרטית ושהכל הוא לפי רצונו יתברך, גם בזמנים של הסתר פנים וחושך יכסה ארץ.

(ג) זהו גם טעם המנהג לפשוט את המגילה כולה כאגרת עוד קודם קריאתה - לרמוז לנו שגם הדברים הנראים כמו סיפור מעשיות בעלמא "איגרת" - ובהסתכלות על כל עמוד ועמוד בפני עצמו נראה שאין כאן

פורים דיליה

אלא צירוף מקרים, האמת היא: יש להביט אל המכלול וכ"איגרת" הנקרית ללא הפסקה - כי כל רצף האירועים הוא מן השמים ומתוך כוונה מדוקדקת עד כדי חוט השערה!

ד) לפי זה מתורץ מדוע בקריאת המגילה גרידא אמרין ש"קרייתא זו הלילא" ולא בשאר קריאת המועדים. כי הניסים שאירעו בפסח או בסוכות הרי הם עומדים בפני עצמם ואין צורך להזכירם, אלא יש להלל ולשבח את הקב"ה שעשה לנו את הנס, מה שאין כן בפורים - הנס אינו נודע אלא בהצטרפותם של כל המאורעות יחדיו, ועל כן ראוי לקרוא את המגילה כצורתה, ועל ידי זה יתעורר לב הקורא ויראה שלא נפלו הדברים במקרה - זו תמצית השבח וההלל בימי הפורים.

ה) ועל כן במצות סיפור יציאת מצרים - אין נוסח קבוע אלא כל אחד יספר לבניו כפי צחות לשונו על הניסים שאירעו לאבותינו במצרים, שהרי הניסים גלויים וידועים הם, ולא נותר לנו אלא להעביר את המסר לדורות הבאים - הפרטים והסגנון אינם משנים. מה שאין כן במקרא מגילה - דוקא צירוף כל הפרטים לתמונה אחת והשילוב המדויק בין חלקיה, רק כך מתגלה לו היטב הנס הנסתר, ולכן אם יחסר פרט אחד מכל אשר נעשה - ה"פאזל" לא הושלם והדברים עלולים להיראות כמו צירוף מקרים בעלמא או אירועים שבאו כתוצאה מהשתדלות אנושית - ורק קריאת המגילה ללא חיסרון של תיבה ואפילו אות, תעביר את התמונה השלימה כפי שהיא.

ו) ובזה נבוא ליישב מדוע מועד זה נקרא בשם "פורים" - על שם הפור שהפיל המן בן המדתא על מנת להשמיד ולהרוג, ואיננו נקרא על שם ההצלה. שהרי תכליתו של יום הפורים הוא להשריש את האמונה בהשגחה פרטית גם כשיד השם נדמית כמכוסה ונסתרת.

ועל זה מורה ענין הגורל - הוא ה"פור" - מפני שבהטלת גורל כל משתתפיו מכירים שאין בידם לעשות מאום ולא נותר להם אלא להשליך את כל יהבם על השם. ולכן נקרא היום "פורים", כי עיצומו של יום ותכליתו

- להאמין ולהשריש בקרבנו שאין בכוחנו לקבוע באמצעות מעשינו את התוצאות, אלא העולם מתנהל בהשגחה עליונה ובדקדוק רב, וגם מה שנראה כ"גורל" וכמקרה - אף הוא משורטט מראש ביד אומן!

טעם מנהג ישראל ללבוש בפורים מסכות

לפי נתיב זה נוכל להסביר (ע' קונטרס בעניני פורים להגר"ח קרלנשטיין זצ"ל) פשרו של מנהג ישראל המובא ברמ"א (סי' תרצ"ו ס"ח), שנהגו בפורים ללבוש פרצופין ומסכות. וי"ל שטעם המנהג בכדי להראות שהחיצוניות אינה אלא מסווה והסתר לפנימיות, ולבישת המסכות מרמזת על כך שכל המחזה אשר נראה בעיני בשר כלפי חוץ במשך כל השנה, אינו אלא "מסכה" למציאות האמיתית המונהגת על ידי הקב"ה בצורה נסתרת. וזהו כל ענינו של פורים - לגלות את קיומו של הקב"ה בתוך ההסתר.

נמצא אפוא שעבודת היום היא להתוודע ולהיגלות שכל הקורה אותנו מונהג ומנוהל בחשבון מדוקדק, ועל פי רצונו יתברך, והוא משגיח על כל פרט ופרט של הבריאה כולה, אלא שלפעמים מחמת קוצר המשיג אין אנו מבחינים בכך.

עדותו של החפץ חיים זצ"ל

ולעיתים לאחר שעובר הזמן - מתגלות הנסתרות ונופלות המסכות - וכמו שאמר החפץ חיים זצ"ל: בגלל שהארכתי ימים ראיתי בחיי פעמים רבות, שלאחר עשרות שנים הקב"ה שילם לאדם עונש או שכר על מעשיו, והיו מי שלא הבינו מדוע אירע כך וכך לאיש, רק מי שזכר את המאורעות עשרות שנים אחורה - יכול היה להבין חשבונות שמים...

כי זהו היסוד של פורים - אירועים רבים ומשונים שאירעו במשך ט' שנים שהיו נראים כמקרים בעלמא כמו הריגת ושת, בגתן ותרש, ועוד רבים - רק לאחר שעברה התקופה נוכחו כולם לדעת כיצד הדברים היו מכוונים ומסודרים באופן נפלא בכדי שכלל ישראל ינצלו מאויביהם. וזהו גילוי ההסתר הגדול ביותר - לראות את השגחת ה' ועומק מהלכיו הנעשים

פורים דיליה

תוך כדי הסתר, כאילו שזה דבר "טבעי", אמנם הכל הוא רצון הבורא
יתברך, ובמאמר פיו נעשה הכל.

"אם אשמע קול אחר אהפוך את העולם למים"

ולהמתיק את הדברים כדאי להוסיף מה שראיתי בקונטרס בעניני פורים
(עמוד קי) שהביא ביאור נפלא מהגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל בפיוט "עשרה
הרוגי מלכות" הנאמר במוסף של יום הכיפורים:

"שרפי מעלה צעקו במרה: זו תורה וזו שכרה? עוטה כשלמה אורה,
אויב מנאץ שמך הגדול והנורא, ומחרף ומגדף על דברי תורה. ענתה בת
קול משמים: אם אשמע קול אחר אהפוך את העולם למים, לתוהו ובוהו
אשית הדומים, גזרה היא מלפני קבלוה משעשעי דת יומיים".

ויש להבין - בפשטות נראה כי התשובה משמים על טענת שרפי מעלה
"זו תורה וזו שכרה?" היתה - אם תשמיעו את טענתכם יהפוך הקב"ה את
העולם לתוהו ובוהו - למצבו קודם הבריאה.

ולכאורה איזו מין תשובה היא זו, הרי הדברים נשמעים כמו איום,
ומדוע לא נענו מלאכי מרום בתשובה נכונה על שאלתם?

וביאר בזה הגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל על פי משל נפלא: המלך בחר
בחייט אחד שיתפור עבורו חליפה, הוא סיפק לו חוטי זהב וכסף יקרים
לרוב על מנת שישמשו אותו לתפירת הבגד המלכותי כראוי וכיאה למלך,
ואכן לאחר זמן הגיש החייט את הבגד למלך לשביעות רצונו.

אולם, שאר החייטים - קינאו מאוד ברעם החייט, וברוב קנאתם העלילו
עליו אצל אנשי המלך כאילו נשארו אצלו חלק מהחוטים היקרים והוא
נטלם לעצמו.

כאשר קרא המלך לחייט בכדי לברר האם נכונים הדברים - הכחיש זאת
החייט מכל וכל. שאל אותו המלך כיצד תוכל להוכיח שהם משקרים. ענה

החייט: הדרך היחידה בה אוכל להוכיח שעלילת שקר בפיהם הוא - לפרום את כל תפירותיו של הבגד ואז אצביע ואראה כי כל חוט וחוט שקיבלתי מהמלך נמצא במקומו המיועד לו ולא נחסר אף חוט אחד.

והנמשל בזה הוא: על שאלתם של שרפי מעלה - "זו תורה וזו שכרה", אמר להם הקב"ה: "אם אשמע קול אחר אהפוך את העולם למים, לתוהו ובוהו אשית הדומים" - היינו שרמז להם, לא תוכלו אף פעם להבין מדוע אני עושה ומנהיג את הברואים זה בכה וזה בכה, אלא אם "אפרום" ואפרק את כל הבריאה ואז אוכל להציג בפניכם את כולה מראשיתה ועד סופה, רק כך תראו בעצמכם כל מעשה אשר נעשה תחת השמש מהו מטרתו ועבור מה נעשה, ומהי השתלשלות הענינים שגרמה לו, וכך גם תוכלו להבין מה עומד מאחורי הפלא העצום של "עשרה הרוגי מלכות".

כך ניתן להמליץ ביסוד ענין הפורים, היינו שהאדם יגיע לדרגה כאילו כל הבריאה פרושה לפניו וידע הוא בבירור שכל מקרה ומקרה מתוכנן מראש עם סיבה ומטרה, ואין נעשה שום מקרה בעלמא ללא סיבה ח'ו.

זהו תמצית ענין גילוי ההסתר שבקריאת המגילה!

"השגחה פרטית" - סגולת ישראל ויסוד כל התורה כולה!

מעיקר היסודות של היהדות להאמין ב"השגחה פרטית" שהיא אבן הנדבך של התורה ושל איש ישראל, וכמו שכתב הרא"ש זצ"ל באורחות חיים (אות כ"ו) בזה"ל:

"לבטוח בה' בכל לבבך ולהאמין בהשגחתו הפרטית... כי זה הוא סגולת ישראל על כל העמים, וזה יסוד כל התורה כולה".

"השגחה פרטית" - על כל פרט גדול כקטן!

וההשגחה הפרטית של הבורא על ברואיו היא עד הפרט הקטן ביותר שניתן להעלות על הדעת, בוא וראה עד היכן הדברים מגיעים:

פורים דיליה

כתב בספר שומר אמונים (מאמר השגחה פרטית): "וכן כל צעדיו של האדם ספורים ומנויים, כמו שאמר איוב (איוב לא, ד): "וכל צעדי יספור". ומברכינן: "המכין מצעדי גבר", ונגזר בשמים כמה צעדים על האדם לצעוד בימי חייו ובכל יום ממש.

ובספר פאר לישרים (אות ל"ח) מובא שעל אדם להאמין שאפילו קש, כיצד הינו מונח בארץ, הוא בגזירת השם יתברך, שגזר להיות מונח שם עם הקצוות לכאן ולכאן.

וכן אילן הנופלין ממנו העלין הוא בהשגחה עליונה - איזה עלה יפול קודם, ועל כמה עלין ידרסו בני אדם, ואיזה מן העלין ישארו לבסוף. וכן איזה פרי התולעת יאכלנו, ואיזה יבוא למאכל אדם, או לצדיקים ועובדי השם, ולהבדיל לנכרים, הכל בהשגחה עליונה ומדוייקת!

"אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה!"

ונביא עוד מדברי חז"ל בענין זה של השגחה פרטית:

חובה עלינו לשנן את דברי חז"ל במסכת חולין (דף טז): "אמר רבי חנינא: אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה". זאת אומרת - אפילו תנועה קלה באצבע נעשית על פי חשבון מדוייק מהשמים.

והגמרא במסכת ערכין (דף טז): "שואלת: "עד היכן תכלית היסורין"? והביאו שם חז"ל כמה וכמה דוגמאות - כגון מי שחשבו למזוג לו כוס של יין במים חמין ומזגו לו בצוננין. וכן מי שנהפך לו חלוקו - שלא לבשו כסדר וצריך להופכו ולפושטו. ובדומה לזה - מי שהושיט ידו לתוך כיסו כדי ליטול שלוש מטבעות ועלו בידו רק שתי מטבעות ועתה עליו להושיט את ידו שוב - כל אלו נחשבים ליסורים.

על כל פנים למדנו לדרכנו שכל מקרה הקורה את האדם נעשה בדקדוק גדול לפי מה שהוא, ובהשגחה פרטית עד להפליא.

הטעם שפורים לא יתבטל לעולם

ומעתה נפתח לנו פתח ליישב את השאלה הראשונה שפתחנו בה. מדוע כל המועדים עתידין להתבטל חוץ מפורים - מה המיוחד ביום הפורים שאילו שאר המועדים כולם יתבטלו לעתיד לבוא ורק הוא קיים לעולמי עד.

ולבאר דבר זה ראיתי שכמה נביאים שעסקו בשאלה זו נתנבאו בסגנון אחד, ונכתוב את תמצית דבריהם:

לעתיד לבוא שתתמלא הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, יתרחשו ניסים גדולים ועצומים בבחינת גילוי שכינה ממש, עד שהניסים שכבר חווינו בכל המועדים יהיו נחשבים כאין וכאפס לעומת הניסים לעתיד לבוא. וזהו שאמרו חז"ל שהמועדים יהיו בטלים - שכולם נתקנו להודות על הניסים שאירעו בהם, ושוב לא יהיה בהם צורך.

אמנם כל זה נכון בנוגע לניסים הגלויים שאירעו לאבותינו, אמנם נס הפורים היה שונה בתכלית. כי כל המאורעות שאירעו ביום זה מלובשים בגדרי הטבע כביכול, וייחודו בביטוי ובהמחשה נפלאה של השגחה פרטית ויד המכוונת ושולטת מלמעלה - לטובתם והצלתם של ישראל, גם במצבים הקשים ביותר, וגם בזמני הסתר - כאשר לא מתרחשים ניסים גלויים, אותו סוג נס הוא מגדלור של "השגחה פרטית" יהיה קיים גם לעתיד לבוא, מפני שאין לו כל שייכות עם הניסים שיאירעו לעתיד לבוא.

והרי כבר הראינו לדעת את גודל הענין של "השגחה פרטית" - עד שהרא"ש זצ"ל כבר התבטא על כך שהוא יסוד כל התורה כולה, ופשוט שיסודות התורה אינם בטלים לעולם!

אפשר להוסיף: "ימי הפורים לא יהיו בטלים לעולם", היינו - בכל עת ובכל זמן ובכל יום מימות השנה, עלינו לדעת ולהרגיש שהכל מתנהל על פי חשבון שמים ובהשגחה פרטית עד תכלית הפרט הקטן והזניח ביותר.

פורים דיליה

וכמו שאמרו חז"ל: "אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה!"

וזהו אחד היסודות החשובים ביותר ביהדות בכלל, ובפרט למי ששואף לחיות חיים של בן עליה, ולעלות מעלה מעלה במעלות התורה ויראת שמים, לחיות מתוך ההכרה שישנה השגחה פרטית על הכל, וכל הנעשה הוא מתוך התכלית להיטיב לנו באחריתנו!